

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Dubium I. Quæ personæ præceptis obligentur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

quem finem hic non agitur notabiliter. Vide *Delbene* de Immun. Eccl. c. 19. dub. 53., qui tenet cum *Sanch.* Videri potest *Diana* citatâ p. 5. tr. 5., ubi per 69. Resolutiones, percurrendo plerasque materias, examinat, quandonam materia de se gravis fiat levis, & consequenter mortale fiat veniale ex parvitate materiæ.

CAPUT II.

674

De subjecto, cui datur Præceptum.

DUBIUM I.

Quæ persona præceptis obligentur.

Resp. Soli subditi ratione utentes obligantur, ita ut eorum transgressione peccent; Quod addo, propter ebrios & ad tempus amentes, qui etsi verè iis obligentur, eorum tamen violatione non peccant defectu advertentiæ rationis, & consensûs. Pars prior est communis, & certa, *Fil. tr. 21. cap. II. q. 10. Bonac. p. 6 &c. Laym. l. 1. tr. 4. c. 10.* Posterior est eorundem: Cujus Ratio est; tum, quia præceptum, cum sit directivum, supponit usum rationis: tum, quia obedientia tantum est eorum, qui ratione & voluntate utuntur: Neque aliàs transgressio ad culpam imputari posset. *Vnde resolves hos Casus.*

I. Legislatores non tenentur suis legibus, ut sic, quoad vim coactivam & poenam, sive directè: indirectè tamen, & quoad vim directivam, & ex æquitate quadam, tenentur se tanquam caput membris conformare. Ita *S. Tho. 1. 2. q. 96. a. 5. ad 3. Syl. Suar. Bon. Lay. cap. 9. contra Azor. Tene-*

Aa 3

tur

“ tur etiam in contractibus cum reliquis pari condi-
 “ tione uti. Vide *Fil. l. c.*

681.

“ II. Infideles non baptizati, etiam catechumeni,
 “ non obligantur præceptis Ecclesiæ: obligantur
 “ tamen hæretici, & alii qui per Baptismum Ecclesiæ
 “ semel sunt subjecti.

676

“ III. Etsi pueri ratione utentes, legibus iis Ecclē-
 “ siæ, quarum materia eorum ætati est conveni-
 “ ens, v. g. confessionis annuæ, secundum *Nor.*
 “ *Henriq. & Azor.* Item abstinentiæ à carnibus,
 “ auditionis sacri, secundum *Sanch. & c.* obligentur,
 “ quoad culpam, non tamen quoad pœnas ordina-
 “ rias, nisi sint puberes, quales sunt masculi anno 14,
 “ puellæ 12. absoluto, *Sot. V. q. de pœn. q. 90. a. 2.*
 “ *Sa. V. Censura.*

“ IV. Infantibus, non baptizatis & perpetuo
 “ mentibus licitè dantur carnes diebus Veneris, &
 “ imponuntur opera servilia festis; non tamen e-
 “ briis, cum legi maneant subjecti, uti nec licitè irri-
 “ tantur amentes ad blasphemandum, læden-
 “ dum & c. ed quodd talis actio tribueretur princi-
 “ pali agenti, qui alterius operâ uteretur quasi instru-
 “ mento. *v. Lay c. 10 Bon. p. 6. & Sanch. 1. de r. c. 12.*

678

679

“ V. Clerici, cum jure divino sint exempti de po-
 “ testate civili, ut docet *Bellarmin. l. 1. de Cler. c. 28.*
 “ non tenentur legibus civilibus directè & quoad
 “ vim coactivam. Unde nec à Principe Sæculari pu-
 “ niri possunt: Cum tamen sint membra Reip., &
 “ alioqui communis æquitas servari non posset, te-
 “ nentur indirectè, & quoad vim directivam legi-
 “ bus communibus iis, quæ ad bonum commune
 “ spectant, & eorum statui non repugnant, quales,
 “ v. g. sunt leges prohibentes vel irritantes contra-
 “ ctum, (nisi hæ sint pœnales, tunc enim quia vim
 “ coactivam obtinent; eos non ligant) ideoque pec-
 “ cant

cant contra justitiam, & ad restitutionem tenentur, si frumenta v. g. vel alia vendant, ultra pretium à Principe statutum. Ita *Molina, Suar Sal. Tan. vid. Ley c. 13.* quia jus naturæ exigit, ut vendant precio justo; tale autem censetur, quod decernitur lege.

A D D E N D A.

Q. 104. *An Legislatores, uti alii, graviter peccent, si non observent suas leges.* *R.* Affirmant *Reiffenstuel* hic dist. 3. q. 2., si lex legislatorem æquè ac subditos deceat; Consentit *Cardin. Sfondratus* in Reg. sacerdot. l. 4. §. 2., addens tamen posse etiam se cum dispensare: Ratio autem, cur teneatur, est, tum quia scandalizarentur alii, si ipsemet transgredere-
tur, tum quia caderet in ipsum illud Christi *Matt. 23. v. 4.* *alligant enim onera gravia & importabilia & imponunt in humeros hominum, digito autem suo nolunt ea movere:* Hinc cap. 2. dist. 9. dicitur, *justum est Principem legibus obtemperare suis; & cap. cum omnes,* de Constit. refertur illud *Catonis,* *patere legem, quam tu ipse tuleris:* & notabile est illud Imperatorum leges ferentium, *L. digna vox,* 4. Cod., de Legibus & Constit. Principum, *digna vox est Majestate regnantis, legibus alligatum se Principem profiteri; adeo de auctoritate juris nostra pendet auctoritas; & revera majus Imperio est submittere legibus Principatum, & oraculo presentis edicti, quod nobis licere non patimur, aliis indicamus.* Similia effata videri possunt apud *Delbene de Imm. Eccl. c. 15 dub. 2.* E contra *Bonac. Less. Delbene & alii cum Castrop. d. I. p. 24. §. I. & Ills. t. I. d. 2. n. 17.* probabiliter negant, & asserunt, per se loquendo, peccare tantum venialiter, nam

non peccat contra suam legem, cum lex dirigatur ad solos subditos, sed tantum contra legem naturalem, quæ dictat eum debere se conformare Communitati, ut sic melius obtineatur finis legum & communis observantia: *turpis enim omnis pars est, suo universo nam congruens*, Cap. *Quæ contra*, 2. dist. 8. Jam verò videtur esse levis tantum deordinatio, si legislator quandoque non ita se conformet communitati. *Dixi*, per se loquendo, aliud enim esset dicendum, si per accidens inde sequeretur perturbatio, scandalum aut aliud grave inconveniens in communitate, & hoc solum videretur velle *Reiffenst.* Quid sit lex directiva & quomplex coactiva, diximus n. 651. An autem & quomodo Supremus aliquis Senatus vel Capitulum generale obligetur legibus suis vel antecessorum, videri potest *Lugo* in Resp. Mot. l. 6. d. 20.

676 Q. 105. *An pueri ante septennium completum tenentur legibus Ecclesiæ.* R. *Busenbaum* & alii n. 674. relati dicunt obligari legibus iis, quarum materia eorum ætati est conveniens, hinc *Esco* de poenit. d. 7. n. 42. docet tales pueros obligari ad Confessionem annuam, cum enim sint capaces præcepti non requirentis certos annos, si plenum usum rationis habeant, lex possidet contra eos, & hæc Sententia saltem suadenda est in praxi, cui etiam videtur assentiri *Castrop.* tr. 23. p. 20. Et contra *Diana* p. 10. t. 12. R. 37. 10. *Sanch. Burgh* cent. 2. cas. 24., ipsemet *Castrop.* tr. 3. d. I. p. 24. §. 2. *Ills.* n. 18. dicunt non teneri, quamvis plenum rationis usum habeant, quia leges Ecclesiasticæ in obligando procedunt humano modo, ideoque neminem obligant, nisi habentem usum rationis, quem non præsumunt, nisi post completum septennium, leges enim positivæ attendunt ad ea, quæ communiter contingunt, L.

Nam ad ea, ff. de Legibus, atqui communiter non contingit usus rationis ante septennium completum, ergo. Utraque sententia est satis probabilis: vide dicenda l. 3. p. 1. n. 615. & p. 2. n. 1267. Item vide Delbene de Imm. Eccles. c. 13. d. 1. & seqq.

Q. 106. An pueri ante pubertatem etiam censuras incurrant. R. Incurrunt aliquas, non omnes, uti dicitur l. 7. c. 1. ad dub. 3.

Q. 107. Quomodo peccent Clerici non observantes legem civilem. R. Clericos directe & per se obligari potestate directivâ legis civilis, docet cum aliis, quos citat, Castrop. tr. 3. d. 1. p. 24. §. 6. n. 6., hinc consentit cum eis etiam Diana p. 6. tr. 8. R. 4. in fine, Clericos peccare mortaliter, si eis non pareant, quia sunt cives & pars præcipua civilis Reip., ad quam totam diriguntur leges: & hæc sententiam dicit esse valde probabilem Burgh. cent. 2. cas. 53. E. contra Suar. Vasq. Az. Fill. Bonac. Tann. Laym. Barbof. Busemb. supra cum eodem Burgh. & Delbene de Imm. Eccles. c. 8. d. 2. etiam probabiliter dicunt non obligari directe, cum sæcularis in Clericos non habeat jurisdictionem, uti ostendetur l. 4. n. 1381. & 1410. Itaque tenebuntur tantum indirecte, ex vi legis naturalis dictantis partem unam communitatis debere se conformare cæteris, in illis, quæ bonum commune concernunt, - ad quam conformitatem statuendam Ecclesia leges civiles non improbat, uti pluribus deducit Delbene c. 9. d. 2. Hinc infert Burgh. cum Salas, Cassensi, Bonac. d. 1. q. 1. p. 6. n. 53. Delbene n. 12. & aliis, Clericos probabiliter peccare tantum venialiter, si agant contra ejusmodi legem civilem, quia difformitas illa partis à toto non videtur gravis, per se loquendo, secluso scandalo & gravi damno Reip. Quod si ejusmodi transgressioni imposita sit pœna, v. g. si fruges efferantur

è patria, ut eripiantur à fisco, communis sententia est huic pœnæ non subjacere Clericum, neque res ipsius, quæ gaudent privilegio personæ, cùm Clerici non teneantur ullâ vi coactivâ legum civilium, uti rectè *Dalb.* suprâ. *Ad argum.* oppositum, R. Esse quidem cives, sed exemptos à potestate civili. Vide *Illf.* t. 1. d. 2. à n. 28., ubi, etiam non improbabili-ter, docet legem civilem per potestatem Ecclesiasticam approbari & imponi Clericis, adeoque posse graviter obligare.

679 Q. 108. *An peccent Superiores Laici, imponentes varias leges circa Clericos.* R. Non peccant, si leges sint justæ, & ab Ecclesia comprobentur, quod necessarium esse, decernitur *Cap. Ecclesia S. Mariae*, De Constit., etiam si ferantur in favorem Ecclesiæ, uti notat *Carden.* in l. crisi d. 61. n. 183. Probat autem ex jure *Less.* in auct. V. *Bona Ecclesia*, cas. 3., quod statutum, quo Ecclesiæ & pia loca redduntur inhabilia ad acquirendas possessiones & immobilia bona, sint contra libertatem Ecclesiasticam, eosque, qui condunt talia statuta vel ea exequuntur, esse excommunicatos: *Pirh.* l. 1. tit. 2. à n. 90. & *Diana* p. 6. tr. 3. R. 6. fusè probant ejusmodi statuta non tantùm esse illicita, sed etiam prorsus irrita. Addit *Lessius* cas. 4. & fusè probat constitutionem illam esse graviter illicitam, quâ statuitur, ut illis, qui volunt ingredi religionem, vel jam ingressi sunt, non liceat bona sua vel portionem obventuram dare pauperibus, vel conferre in religionem, putatque auctores talis constitutionis non evadere excommunicationem ipso facto incurrendam & latam ab *Honorio III.* *Cap.*, *Noverit*, de Sent. Excom., quæ confirmata est à *Trident.* Ses. 25. c. 20. Ibidem cas. 5. docet *Less.*, sæculari auctoritate statui non posse, 1. Ne religiones certum numerum personarum non

exce-

excedant. 2. Ne excedant certam quantitatem reddituum. 3. Ne ingredientes vel alii laici conferant plura bona mobilia religiosis, quàm ad constitutam taxam necessaria sunt : atque hæc omnia probat fusè, explicatis omnibus textibus Juris, qui dictis videntur esse contrarii. Vide *Delbene* de Imm. Eccl. toto c. 8. & *Arcdek.* p. 3 t. I. de opin. prob. q. 25. in fine. Item dicenda l. 4. à n. 1382. & 1389. Quid autem liceat Judicibus Sæcularibus contra Ecclesiasticos dicetur ibid. à n. 1381.

Q. 109. *An lex possit favere alicui non subdito, vel ei, qui eam non recepit, v. g. si lex civilis statuat, ut bonâ fide possidens aliquid per duos annos, præscribat titulum, an Ecclesiasticus non subjectus legi civili possit gaudere illo privilegio, & præscribere contra laicum : Similiter si Trident. alicubi non sit receptum, an nihilominus possint incolæ talis loci gaudere privilegiis seu favoribus Tridentini. R.* 680

§. I. Primum negat *Caram.*, quia legibus non debent judicari, qui non sunt eis subjecti : è contrà affirmat *Carden.* in 1. crisi d. 61. c. 14., nam v. g. Rex Hispaniæ potest condere legem, ut non liceat merces efferre, nisi in Galliam, hæc lex favet Gallis ipsi non subjectis, ergo. Itaque quamvis lex non possit favere non subdito, directè afferendo illi aliquam obligationem, vel etiam tollendo obligationem per aliquam dispensationem, eò quòd obligatio non possit imponi nisi subdito, & sublatio obligationis, quæ per dispensationem fit, non fiat nisi respectu subditi, potest tamen lex simpliciter favere etiam non subdito legi, sic enim potest ferri lex in Hispania, ut nemini præterquam Gallo liceat in regnum venire, quæ lex favebit solis Gallis, gravabit reliquos. Id maximè valet de Ecclesiasticis alicujus Communitatis legibus subjectæ, nam sunt pars istius

Com-

Communitatis, & tenentur saltem vi directivâ legum in ea vigentium, ergo similiter, & magis, gaudere debent favoribus.

681 §. II. Putat *Zipæus* Episcopos gaudere posse legibus favorabilibus *Tridentini* quoad absolutiones & dispensationes in casibus Papalibus, etiam in iis locis, in quibus *Tridentinum* non est receptum; idque *Duvallius* dicit praticari ab Episcopis alia: è contrâ *Sanch.* & *Barbosa* negant id posse fieri, citantes pro se Declarationem S. Congregationis, & *Ratio* potest esse, quia mens Ecclesiæ est, ut qui habet favores, portet æqualiter onera, cum favores sæpe indulgeantur, ut leviora sint onera.

An infideles teneantur legibus Ecclesiæ, dicitur l. 2. à n. 77. ; quam autem potestatem habeant Episcopi respectu Regularium exemptorum, videri potest apud *Delbene* de Imm. Eccles. c. 14.

682

DUBIUM II.

An Peregrini teneantur legibus sui domicilii, dum ab eo absunt.

“ Suppono I. Præceptum aliud esse Locale, quod scilicet certo tantum loco, urbe v. g. vel Parochiâ obligat: aliud Universale, seu juris communis; quod totam ferè Ecclesiam obligat.

“ Suppono II. Peregrinos propriè dici eos, qui aliquò veniunt, animo non manendi, sed tantum subsistendi ad aliquot dies, vel summum per minorem anni partem, ut mercatores, viatores: non autem studiosi, neque ancillæ, quæ veniunt ad serviendum.

“ R. Non obligari. Ita *Navar. Sanch. Less. lib. 4. cap. 3. d. 8.* Ratio, quia præcepta localia per se & directè respici-